

กัณฑ์ที่ ๕๘

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

เอวเม สุตฺย เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ วิหริติ อัสสิปัตเต
มิตทาเยยฺย ตตฺร โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขุ อามนฺเตสฺย

เทวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพจิเตน น เสวิตพฺพา โย จายํ กาเมสุ
กามสฺขลลิกานฺุโยโค ทิโน คมฺโม โปถุชฺชนิกโก อนริโย อนตฺถสฺสยฺหิโต โย
จายํ อตฺตกิลมณานฺุโยโค ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสฺสยฺหิโตยฺ เอเต เต ภิกฺขเว
อุโม อนฺเต อนุปคฺมม มหฺมุณีมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณิ
ฌาณกรณิ อุปสมาย อภิญฺเฌาย สมฺโพชาย นิพฺพานาย สํวตฺตติย

กตมา จ สํ ภิกฺขเว มหฺมุณีมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา
จกฺขุกรณิ ฌาณกรณิ อุปสมาย อภิญฺเฌาย สมฺโพชาย นิพฺพานาย
สํวตฺตติย อยเมว อริโย อฏฺฐจฺงติโก มคฺโคยฺย เสยฺยถิทํยฺ สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมโนโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม
สมฺมาสตี สมฺมาสมาธิยฺ อยํ โข สํ ภิกฺขเว มหฺมุณีมา ปฏิปทา ตถาคเตน
อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณิ ฌาณกรณิ อุปสมาย อภิญฺเฌาย สมฺโพชาย
นิพฺพานาย สํวตฺตติย

ส.ม.(บาลี) ๑๙/๑๖๖๔/๕๒๘

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา ในวันปณณรสีที่ ๑๕ ค่ำ ในเดือนยี่นี้
เป็นวันขึ้นปีใหม่ของทางสุริยคติ ผู้เทศน์ก็ต้องดำริหาเรื่องที่จะต้องแสดงให้สมกับวันขึ้น
ปีใหม่เป็นวันแรกและเป็นวันมงคลของพระพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย วันนี้แหละถือว่าเป็น
วันขึ้นปีใหม่ เราจะทำอย่างไรจึงจะเป็นคนดี เรื่องนี้เรื่องที่เป็นมงคลดีไม่ดีนั้น พระองค์

ทรงรับสั่งยืนยันตัดสินใจ ตั้งแต่ปีใหม่นี้เราต้องตั้งใจเด็ดขาดลงไป สมกับที่พระองค์จอม
ปราชญ์แสดงมงคลว่า

อเสวนา จ พาลาณํ ปณฺทิตานญจ เสวนา ปุชา จ ปุชณียาณํ
เอตมฺมมฺมุคฺคมฺมุตฺตมํ เราต้องตัดสินใจเด็ดขาดลงไปว่า อเสวนา จ พาลาณํ ไม่
เสพสมาคมคบหากับคนพาลเด็ดขาดทีเดียว ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปตั้งแต่ได้อรุณวันนี้ ไม่
เสพคบหาสมาคมกับคนพาลเป็นเด็ดขาด จะเสพสมาคมคบหาแต่บัณฑิตเท่านั้น จะบูชา
สิ่งที่ควรบูชา ปุชา จ ปุชณียาณํ เอตํ วิกิตฺตยํ ๓ ข้อนี้แหละเป็นมงคลอันสูงสุด
คือ จะไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต บูชาแต่สิ่งที่ควรบูชา ตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้
อย่าล่อลวงแลก ไม่เสพสมาคมกับคนพาลนะ ในตัวของตัวเองมีหรือ ชิกทางโลกเป็น
ชิกของ โลก โกรธ หลง นั้นเป็นเหตุของคนพาล เป็นเหตุให้เกิดพาล ชิกของ ไม่โลก
ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นชิกของบัณฑิต เป็นเหตุให้เกิดบัณฑิต บูชาสิ่งที่ควรบูชา มั่นลง
ไปอย่างนี้แหละ นี่วันปีใหม่ เราต้องตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้ เมื่อเด็ดขาดลงไป
ดังนี้ก็จะตัดสินใจว่าเราดีแน่ นี่วันปีใหม่เราต้องตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้ เมื่อ
เด็ดขาดลงไปดังนี้ ไม่มีทุจริตไม่มีชั่วเข้าไปเจือปนเลย เป็นชิกบัณฑิตแท้ๆ เหตุนี้แล
เมื่อเป็นบัณฑิตแล้วสมควรจะพึงธรรมเทศนา

ในวันใหม่ปีใหม่ในทางสุริยคตินี้ พระจอมไตรอุบัติขึ้นในโลก ยังไม่ได้แสดงธรรม
เทศนาแก่บุคคลใดบุคคลอื่นเลย ได้แสดงปฐมเทศนาเป็นครั้งแรกโปรดพระปัญจวัคคีย์
วันนี้จะแสดงปฐมเทศนาที่พระองค์โปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันแคว้น
เมืองพาราณสี บัดนี้เราจะพึงปฐมเทศนา ซึ่งเป็นธรรมอันลุ่มลึกสุขุมนัก ไม่ใช่ธรรม
พอดีพอร้าย และธรรมนี้เป็นตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนสืบต่อไปด้วย ไม่ใช่เป็น
เพียงแต่ว่าเป็นปฐมเทศนาเท่านั้น เป็นตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนทีเดียว ที่ผู้ปฏิบัติ
จะเอาตัวรอดได้ในธรรมวินัยของพระบรมศาสดา

เริ่มต้นแห่งปฐมเทศนาว่า เอวเม สุตํ นี้เป็นพระสูตรที่พระอานนท์เอามา
กล่าวปฏิญาณตนเพื่อให้พ้นจากความเป็นสัพพัญญูว่าตัวไม่ได้รู้เอง เพราะได้ยินได้ฟัง
มาจากสำนักของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า เอว อากาเรน ด้วยอาการอย่างนี้ เอกั
สมยํ ในสมัยครั้งหนึ่ง สมเด็จพระผู้มีพระภาคผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลกทั้งหลาย ทรง
ประทับสำราญอิริยาบถ ณ สำนักมิกทายวัน แคว้นเมืองพาราณสี ครั้งนั้นพระองค์ทรง
รับสั่งหาพระภิกษุปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ มา รับสั่งว่า

อย่ โห สา ภิกขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมพุทฺธา
 จกฺขุภณฺณี ฃาณภณฺณี อุปสมาย อภิญฺฃาย สมุโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ
 อย่างนี้แหละ ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แหละข้อปฏิบัติอันเป็นกลางที่พระตถาคตเจ้าตรัสรู้
 ด้วยปัญญาอันยิ่ง กระทำความเห็นให้เป็นปรกติ กระทำความรู้ให้เป็นปรกติ ย่อม
 เป็นไปเพื่อความออกไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่งรู้พร้อมซึ่งพระนิพพาน

นี่หลักประธานปฐมเทศนา ทรงรับสั่งใจความพระพุทธศาสนาบอกปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ โดยตรงๆ ไม่มีวกไปทางใดทางหนึ่งเลย บอกตรงๆ ที่เดียว แต่ว่าผู้ฟังพอเป็นวิสัยใจคอเป็นฝ่าย **ชิปฺปาภิกขุ** เท่านั้นที่เข้าใจแล้วว่าธรรมของศาสนาที่ลึกลับจริง ถ้าว่าไม่เป็น **ชิปฺปาภิกขุ** เป็น **ทฬธภิกขุ** จะต้องชี้แจงแสดงขยายออกไปอีก จึงจะเข้าใจปฐมเทศนา พระองค์ทรงรับสั่งบอกพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ว่า ที่สุดทั้ง ๒ อย่างนั้นนั้นอันบรรพชิตไม่ควรเสพ ที่สุด ๒ อย่างนั้นอะไร

เอาใจไปจรด ในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสัมผัส ที่ชอบใจนั้นแหละ หรือ ยินดีรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่ชอบใจนั้นแลตัวกามสุขัลลิกานุโยค ถ้าว่าเอาไปจรดรูปนั้นเข้าแล้วจะเป็นอย่างไร **ทุกฺโข** เป็นทุกข์แก่ผู้เอาใจไปจรดนั้น **หิโน** ถ้าเอาใจไปจรดเข้ารูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่ชอบใจนั้น ใจต่ำ ไม่สูง ใจต่ำที่เดียว ใจมืดที่เดียว ไม่สว่าง เพราะเอาไปจรดกับอ้ายที่ชอบใจ ที่มัวชั่วเช่นนั้น ถ้าไปจรดที่มีดมนักก็แสวงหาที่มีดที่เดียว ไม่ไปทางสว่างละ นั้นจะจับตัวได้ เอาใจเข้าจรดกับ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ชอบใจ ชวนไปทางมืดเสียแล้ว ไม่ชวนไปทางสว่าง ปิดทางสว่างเสียแล้ว

เมื่อเป็นอย่างนั้นท่านจึงได้ยืนยัน **หิโน** ต่ำทรมาน ไม่ไปทางนักปราชญ์ราชบัณฑิต ไปทางโลกไปทางปฤชชนคนพาลเสียแล้ว **หิโน** ต่ำทรมานลงไปอย่างนี้, **คมฺโม** ถ้าไปจรดมันเข้าไม่สะดวก ทำให้ต้องปลุกบ้านปลุกเรือนให้เหมาะเจาะ มีฝารอบขอบชิดให้ดีจึงจะสมความปรารถนานั้น ไปเสียทางโน้นอีกแล้ว นั้นใจมันชักชวนเสียไปทางนั้นแล้ว นั้น **คมฺโม**, **โปถุชฺชนิกो** ก็หมักหมมสิ่งสมกิเลสให้หนาขึ้นทุกที ไม่บางสักทีหนึ่ง นั้นแหละ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เข้ามาๆๆ เป็นตึกร้านบ้านเรือนกันยกใหญ่เขียวครวนี้ แ่นหนาหนักยกใหญ่เขียว, **อนริโย** ออกไม่ได้ ไม่ไปจากข้าศึกคือกิเลสได้ ไม่หลุดจาก รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ไม่หลุดจากความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ติดอยู่นั่นเอง

พระองค์ทรงรับสั่งว่า นี่ๆ พวกนี้กามสุขัลลิกานุโยค ไปจากข้าศึกคือกิเลสไม่ได้ ไปไม่ได้ที่เดียว **อนตฺถสญฺหิโต** แล้วเป็นอย่างไบบ้าง ไม่มีประโยชน์เลย ถ้ามคนแก่ดูก็ได้ ที่ครอบครองเรือนมาแล้ว ที่ติดอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสมาแล้ว ติดจนกระทั่งถึงแก่เฒ่าชรา ไปถามเถอะ ร้อยคนพันคนมายืนยัน บอกตรงทุกคน ทำไม

จึงบอกตรงละ แกวงก้าม^๑เสียแล้วนะ บอกตรงซี้ ถ้ายังไม่วางก้ามยังกระมิดกระเมี้ยน อยู่ ยังจะนิยมชมชื่นอยู่ นั้นพระองค์ทรงรับสั่งว่า กามสุขัลลิกานุโยคไม่มีประโยชน์อะไร อย่าเข้าไปติด ถ้าเข้าไปติดแล้วไปไม่ได้

นั่นว่า โย จาย อุตตกิลมถานุโยค ทุกุโข ประกอบความลำบากให้แก่ตน เปล่าไร้ประโยชน์ นี่ อุตตกิลมถานุโยค เป็นทุกข์แก่ผู้ประกอบ ไปจากข้าศึกคือ กิเลสนั้นไม่ได้ ไม่มีประโยชน์อีกเหมือนกัน อุตตกิลมถานุโยคนั้นทำอย่างไร ประกอบความลำบากให้แก่ตน พวกประกอบความลำบากให้มันทำอย่างไร นอนหนาม ตากแดด ย่างไฟ ไม้เคาะหน้าแข้ง หาบทราย นี่พวกประพฤติดับกิเลส นอนหนาม ตากแดด ย่างไฟ ไม้เคาะหน้าแข้ง หาบทราย นอนหนาม หนามนั้นเจ็บเสีย ความสงัดยินดีก็หายไป ได้ เข้าใจว่าหมดกิเลส เป็นทางหมดกิเลส ตากแดดละ เมื่อตากแดด แดดร้อนเข้าก็ไม่มีอาการกำหนดยินดีเข้านะซี้ เข้าใจว่ากิเลสดับแล้ว นั้นความเข้าใจของเขาเข้าใจอย่างนั้น ย่างไฟละ ย่างไฟมาจากแดด แดดไม่สะดวกก็เอาไฟย่าง มาก่อไฟ ก่อไฟถ่าน อยู่ข้างบนเข้าให้ นอนบนกองไฟ นอนบนไฟย่าง นอนบนไฟ นอนข้างบนร้อนรุ่มเหมือนอย่างกับไฟย่างนั้น ได้ชื่อว่าย่างไฟ ไม้เคาะหน้าแข้งละ

มีความกำหนดยินดีขึ้นมาไม่รู้จะทำอย่างไร มันเดินก็ไม่ถนัดขาแข็งไปหมด ไม้เคาะหน้าแข้งเปกเข้าไปให้ เจ็บ หาย ความกำหนดยินดีดับไป เออ นี่ดีนี่ ได้อย่างที่นอกทันใจ ที่หลังกำหนดยินดีเวลาไหนก็เอาไม้เคาะหน้าแข้งเปกๆ เข้าไปให้อย่างหนัก นี่ความกำหนดยินดีก็หายไป อย่างนี้เป็นหมู่เป็นพวกต้องทำเหมือนกัน เป็นหนทางดีทางถูกของเขา พวกไม้เคาะหน้าแข้ง หาบทราย หาบทรายเหนื่อยเต็มทีหมดความกำหนดยินดี ควายเปลี่ยวๆ ยังสยบเลย ถึงอย่างนั้น หาบทราย ไ้ทรายกองใหญ่ที่พวกอุตตกิลมถานุโยคประพฤติปฏิบัติอยู่นานเข้ามาอาศัย กองใหญ่หมึมาที่เดียว หาบมาเอามากองเข้าไว้ หาบเข้ามากองไว้ใหญ่หมึมา นั้นเพื่อจะทำลายกิเลส ดับกิเลส นี่เขาเรียกว่าอุตตกิลมถานุโยคทั้งนั้น ลักษณะอุตตกิลมถานุโยคมีมากมายหลายประการที่ผิดทางมรรคผล ปฏิบัติตนให้เหนื่อยเปล่า ไม่มีประโยชน์ นั้นแหละอุตตกิลมถานุโยคทั้งนั้น

ยินดีใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อุตตกิลมถานุโยคเหมือนกัน เอาดีไม่ได้ เดือนร้อนรำไป นั้นอุตตกิลมถานุโยคเหมือนกัน อุตตกิลมถานุโยคเป็นอย่างไรละ ร่างกายทรุดโทรม

^๑ คำว่า วางก้าม ในที่นี้ใช้ในเชิงว่า ปลอยวาง คือ ทอดธุระไม่เอาใจใส่ หรือ ไม่ซิงตีสิงเดินอีกต่อไปแล้ว

ไปตามกัน ฆ่าตัวเอง ทำลายกำลังตัวเอง ตัดแรงตัวเอง หนึ่งมลายอดว่าฉลาด นี่กดูที่ เอ้อเราไม่รู้เท่าทัน ถ้ารู้เท่าทันไม่ถึงขนาดนี้เลย เพราะไม่ได้ยินได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ได้ฝึกฝนใจทางพระพุทธเจ้าเลย ความรู้ไม่เท่าทันจึงได้เป็นอรรถกถาญาณุโยคอยู่เช่นนี้ นี่เรียกว่าอรรถกถาญาณุโยค

๒ อย่างนี้ กามสุขัลลิกานุโยค อรรถกถาญาณุโยค เลิกเสีย ไม่เสพ อย่าเสพ อย่าเอาใจไปจรด อย่าเอาใจไปติด ปล่อยทีเดียว ปล่อยเสียให้หมด เมื่อปล่อยแล้วเดินมัชฌิมาปฏิบัติ ขอบปฏิบัติอันเป็นกลาง ไม่แหว่งเข้าไปใกล้ซึ่งทางทั้ง ๒ อย่างนั้น อันพระตถาคตเจ้าตรัสรู้แล้วด้วยพระญาณอันยิ่ง นี่ขอบปฏิบัติเป็นกลางซึ่งเราควรรู้ กลางนี้ลึกซึ้งนัก ไม่มีใครรู้ใครเข้าใจกันเลย ธรรมที่เรียกว่าขอบปฏิบัติอันเป็นกลางนะ ปฏิบัติแปลว่าถึงเฉพาะซึ่งกลาง อะไรถึง ต้องเอาใจเข้าถึงซึ่งกลางซิ เอาใจเข้าไปถึงซึ่งกลาง กลางอยู่ตรงไหน กลางมีแห่งเดียวเท่านั้นแหละ

เมื่อเราเกิดมาเป็นมนุษย์ใจเราก็กว้างอยู่กลาง เมื่อเวลาเราจะหลับใจเราก็กว้างไปหยุดกลาง ผิดกลางหลับไม่ได้ ผิดกลางเกิดไม่ได้ ผิดกลางตายไม่ได้ ผิดกลางตื่นไม่ได้ ต้องเข้ากลางถูกกลางละก็เป็นเกิด เป็นหลับ เป็นตื่นกันทีเดียว อยู่ตรงไหน ในมนุษย์นี้มีแห่งเดียวเท่านั้น ศูนย์กลางกายมนุษย์ สะดือทะลุหลังซึ่งด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งถึง ได้ระดับกรอบปรอททีเดียว สะดือทะลุหลังซึ่งด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งถึง ขวาทะลุซ้ายซึ่งด้ายกลุ่มอีกเส้นถึงอยู่ในระดับเดียวกัน ได้ระดับกันทีเดียว ได้ระดับกันเหมือนแม่น้ำทีเดียว ระดับน้ำหรือระดับปรอทแบบเดียวกัน เมื่อได้ระดับเช่นนั้นแล้ว ถึงทั้ง ๒ เส้น ข้างหน้าข้างหลังถึง ตรงกลางจรดกัน ตรงกลางจรดกันนั้นแหละเขาเรียกว่ากลางกึ่ง ที่เส้นด้ายคาดกันไปนั้น กดลงไปนั้นกลางกึ่ง กลางกึ่งนั้นแหละถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธ์ เท้าฟองไข่แดงของไก่ กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้นแหละ แรกเรามาเกิดเอาใจหยุดอยู่ตรงนั้น ตายไปก็อยู่ตรงนั้น หลับก็ไปอยู่ตรงนั้น ตื่นก็ไปอยู่ตรงนั้น นั้นแหละเป็นที่ดับ ที่หลับ ที่ตื่น กลางแท้ๆ เทียว กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธ์ เท้าฟองไข่แดงของไก่ กลางนั้นแหละ ตรงกลางนั้นแหละ

ไปหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางนั้นแหละได้ชื่อว่ามัชฌิมา มัชฌิมานะ พอหยุดก็หมดดี หมดชั่ว ไม่ได้ไม่ชั่วกัน หยุดทีเดียว พอหยุดจัดเป็นบุญก็ได้ พอหยุดจัดเป็นบาปก็ได้ จัดเป็นดีก็ได้ ชั่วก็ได้ ไม่ได้ ชั่วก็ได้ ต้องจัดเป็นกลาง ตรงนั้นแหละกลาง ใจหยุดก็เป็นกลางทีเดียว นี่ที่พระองค์ให้นัยไว้กับองคุลิมาลว่า สมณะหยุด สมณะหยุด พระองค์ทรงเหลียวพระพักตร์มา

สมณะหยุดแล้ว ท่านก็หยุด นี่ต้องเอาใจไปหยุดตรงนี้ หยุดตรงนั้นถูกมัชฌิมาปฏิปทา ที่เดียว พอหยุดแล้วก็ตั้งใจอันนั้นที่หยุดนั้นอย่าให้กลับมาไม่หยุดอีกนะ ให้หยุดไปทำ เดียวนั้นแหละ พอหยุดแล้วก็ถามชื่อว่า หยุดลงไปแล้วยังตามอรรถกถาญาณุโยคมีไหม ยินดี ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ตัวรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ยินดีไหม ไม่มี นั่นกามสุขัลลิกานุโยค ไม่มี ลำบากยากไร้ประโยชน์ไม่มี หยุดตามปกติ ของเขาไม่มี ทางเขาไม่มีแล้ว เมื่อไม่มี ทางดังกล่าวแล้ว นี่ตรงนี้แหละที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า ตถาคตเน อภิสัมพุทฺธา พระตถาคตเจ้ารู้แล้วด้วยปัญญายิ่ง ตรงนี้แห่งเดียวเท่านั้น ตั้งต้นนี้แหละจนกระทั่งถึงพระอรหันต์ผล ที่นี้จะแสดงวิธีตรัสรู้เป็นอันดับไป ถ้าไม่แสดงตรงไม่รู้ ฟังปฐมเทศนาไม่ออกทีเดียว อะไรรละ พอหยุดก็ก้าวเข้าคืออะไร หยุดก็ก้าวเข้านั้นละเขาเรียกใจ เป็นปรกติละ หยุดนิ่งอย่าขยับไป

หยุดนิ่งพอถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ กลางของนิ่งนั้นแหละ จะไปเห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ บริสุทธีสนิทังกระจกคั่นช่องส่องเงาหน้า อยู่ในกลางหยุดกลางนิ่งนั้นแหละ กลางนั้นแหละ พอเข้าถึงกลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานก็หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานอีกแบบเดียวกัน พอถูกส่วนเข้าจะเข้าถึงดวงศีล เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เหมือนกัน หยุดอยู่กลางดวงศีลอีก เข้าถูกส่วน เข้ากลางดวงศีลนั่นเองจะเข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั้นแหละ ดวงเท่ากัน พอถูกส่วนเข้าเท่านั้นจะเข้าถึงดวงปัญญา ดวงเท่ากัน หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั้นแหละ พอถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้นแหละ พอถูกส่วนเข้า เห็นกายมนุษย์ละเอียด เห็นแจ่ม

แปลกจริง กายนี้เราเคยฝันออกไป เวลาฝันมันออกไป เมื่อไม่ฝันมันอยู่ตรงนี้เองหรือ ให้เห็นแจ่มอยู่ในกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ กลางตัวของตัวนั้น เห็นชัด เชี่ยว อีกชั้นหนึ่งละนะ เข้ามาถึงนี้ละ นี่พระพุทธเจ้าเดินอย่างนี้ พักอย่างนี้ทีเดียว เอา เราเดินเข้ามาชั้นหนึ่งแล้ว เข้ามาอีกชั้นหนึ่งแล้ว ต่อไปนี้ไม่ใช่หน้าที่ของกายมนุษย์หยาบละ เป็นหน้าที่ของกายมนุษย์ละเอียดทำไป

ใจกายมนุษย์ละเอียดก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่เป็นกายมนุษย์ละเอียด แบบเดียวกันทีเดียว พอถูกส่วนก็เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงปัญญา

หยุดอยู่กลางดวงปัญญาแบบเดียวกัน เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายทิพย์ ที่นี้หมดหน้าที่ของกายมนุษย์ละเอียดยไปแล้ว

ใจกายทิพย์หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางกายทิพย์อีก ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็นกายทิพย์ละเอียดย

ใจกายทิพย์ละเอียดยหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางกายทิพย์ละเอียดยอีก ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน แบบเดียวกัน หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เห็นกายรูปพรหม

ใจกายรูปพรหมหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เห็นกายรูปพรหมละเอียดย

ใจกายรูปพรหมละเอียดยหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดย นี่เป็นกายที่ ๖ แล้ว พอถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ

หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เห็นกายอรูปรพรม

ใจกายอรูปรพรมหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรม ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เห็นกายอรูปรพรมละเอียด

หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรมละเอียด ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า เห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เห็นกายธรรม รูปเหมือนพระพุทธรูปปฏิมากรเกตุดอกบัวตูม ใส่เป็นกระจก้นฉ่องส่องเงาหน้าตักโตเล็กตามส่วน ไม่ถึง ๕ วา หย่อนกว่า ๕ วา นี้เรียกว่ากายธรรม กายธรรมนี้เรียกว่าพุทธรัตนะ นี่พระพุทธรูปเจ้าท่านตรัสรู้ได้อย่างนี้

นี่ปฐมยามตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าอย่างนี้ทีเดียว เป็นตัวพระพุทธรัตตะอย่างนี้ นี่พระพุทธรูปเจ้าท่านตรัสรู้ขึ้นอย่างนี้ นี่ปฐมยามได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าอย่างนี้ทีเดียว เป็นตัวพระพุทธรูปเจ้าทีเดียว รูปเหมือนพระปฏิมากรเกตุดอกบัวตูม ใส่เป็นกระจก้นฉ่องส่องหน้า ที่ทำรูปไว้นี้แหละ นี่แหละตัวพระพุทธรูปเจ้าทีเดียว แต่ว่ากายเป็นที่ ๙ กายที่ ๙ เป็นกายนอกภพไม่ใช่กายในภพ ทำไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้า ก็ทำรูปไว้ทุกวัด ทุกวาจะไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้าอย่างไร ทำตำราไว้อย่างนี้ ก่อนเราเกิดมาเป็นไหนๆ ก็ทำไว้แบบนี้ ปรากฏอย่างนี้แหละตัวพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าทีเดียว ตัวพุทธรัตนะทีเดียว อ้อ นี่เข้าถึงพุทธรัตนะเป็นพระพุทธรูปเจ้าแล้ว

ที่ท่านรับรองว่า ตถาคตเตน อภิสมฺพุทฺธา ตถาคตเน แปลว่า ตถาคต ธรรมกายนะ แต่ว่าธรรมกายนั้นท่านทรงรับสั่งว่า ธมฺมกาโย อหิ อิติปิ เราพระตถาคตผู้เป็นธรรมกาย ตถาคตสฺส เหตุ วาเสฏฺฐา อริยวงฺ ธิมฺมกาโย อิติปิ คำว่า ธรรมกาย

นะตถาคตแท้ๆ ทรงรับสั่งอย่างนี้ เข้าถึงธรรมกายแล้วนี่ตถาคตทีเดียว รู้ขึ้นแล้ว เป็นขึ้นแล้ว ปรากฏขึ้นแล้ว ต่อไปนี้เรามาเป็นธรรมกายดังนี้ รู้จักทางแล้ว ใจธรรมกาย ก็หยุดหนึ่งที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ดวงธรรมของธรรมกายวัดผ่าเส้น ศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย กลมรอบตัว ใส่เกินกว่าใส่

ใจธรรมกายก็หยุดหนึ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย หยุดหนึ่ง พอถูกส่วนถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เท่าดวงธรรมนั้น หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงสมาธิ หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงสมาธิเห็นดวงปัญญา หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงปัญญา ก็เห็นดวงวิมุตติ หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็นธรรมกายละเอียด หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใส่หนักขึ้นไป ธรรมกายหยาบเป็นพุทธรัตตะนะ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย เป็นธรรมรัตตะนะ ธรรมกายละเอียดอยู่ในกลางดวงธรรมรัตตะนะนั่นแหละเป็นสังฆรัตตะนะ ดังนี้ อยู่ในตัว ที่อื่นไม่มี ทุกคนมีอยู่ในตัวของตัว ผู้หญิงก็มีผู้ชายก็มี เช่นเดียวกันทุกคน นี่แหละ พุทธรัตตะนะ ธรรมรัตตะนะ สังฆรัตตะนะ เมื่อรู้จักดังนี้ เมื่อท่านเป็นพระพุทธรเจ้าขึ้นเช่นนี้ แล้ว นี่เป็นโคตรภูแล้ว ท่านก็สำเร็จขึ้นไปอีก ๘ ชั้น ท่านก็เป็นพระอรหันต์ไปอยู่กับ พระพุทธเจ้าทีเดียว

พอเป็นสัพพัญญูพุทธเจ้า ก็ท่านเอาเรื่องนี้มาแสดงกับพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ฟัง ท่านแสดงเรื่องของท่านว่า อันเรตถาคตเจ้าตรัสรู้แล้วด้วย ปัญญาอันยิ่ง ท่านทำความเห็นเป็นปกติ เห็นอะไร ตาอะไร ตาพระพุทธรเจ้า ตาธรรมกาย มีตา ตาตึ๊ง เห็นด้วยตาธรรมกายนั่นแหละ จกขุภรณ์ ทำให้เห็นเป็นปกติ เห็นความจริงหมด ญาณภรณ์ กระทำความรู้ให้เป็นปกติญาณของท่าน

เมื่อท่านเป็นมนุษย์ ส่วนดวงวิญญูญาณของท่านก็เล็กเท่าดวงตาตำข้างในของท่าน เมื่อท่านขึ้นไปเป็นพระพุทธรเจ้าแล้ว ตาของท่านก็มีเหมือนเราเช่นนี้ ตาธรรมกาย มีญาณของธรรมกาย มีดวงวิญญูญาณนั่นแหละกลับเป็นดวงญาณใหญ่โตมโหฬาร ใหญ่โตขึ้น ดวงใสเท่าดวงตาตำข้างในแหละ ที่มีความรู้อยู่ในใจนี้แหละเขาเรียกว่าดวงวิญญูญาณ พอไปเป็นธรรมกายเข้าแล้วกลับเป็นดวงญาณทีเดียว วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย ดวงญาณเท่าหน้าตักธรรมกาย นั่นแหละเรียกว่า จกขุภรณ์ เห็นเป็นปกติ เห็นด้วยตาธรรมกาย เห็นอะไร เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ในมนุษย์โลกนี้ รูป

เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของมนุษย์ ของมนุษย์ละเอียด รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของกายทิพย์ ของกายทิพย์ละเอียด เห็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ของ ๘ กายนี้ เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นจริง เห็นด้วยตา ธรรมกาย เห็นไม่เที่ยงจริงๆ เห็นจริงอย่างนี้ ตามมนุษย์เห็นไม่ได้ ตา ๘ กายในภพนี้เห็นไม่ได้ กายมนุษย์ก็ไม่ได้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา กายมนุษย์ละเอียดก็ไม่ได้เห็น กายทิพย์ก็ไม่ได้เห็น กายทิพย์ละเอียดก็ไม่ได้เห็น กายรูปพรหมก็ไม่ได้เห็น กายรูปพรหมละเอียดก็ไม่ได้เห็น อรูปพรหมก็ไม่ได้เห็น อรูปพรหมละเอียดก็ไม่ได้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นไม่ได้ ตามันไม่ดี ตามันไม่ถึงขั้นที่จะได้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทำไม่ไม่ถึงขนาดเล่า ก็มันชั้นสมณะนี่ กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด นี่มันชั้นสมณะ แต่อรุณมานเท่านั้น เลยไปไม่ได้ พอถึงกายธรรมมันชั้นวิปัสสนา ตาพระพุทธรเจ้าท่านก็เห็นเบญจขันธ์ ทั้ง ๕ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แท้ๆ เห็นจริงๆ จังๆ อย่างนั้นละ เห็นแท้ทีเดียว เห็นชัดๆ ไม่ได้เห็นด้วยตากายในภพ เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกาย เห็นด้วยตาพระพุทธรเจ้า รู้ด้วยญาณพระพุทธรเจ้า เห็นอย่างนี้แหละเห็นด้วยตาของพระตถาคตเจ้า รู้ด้วยญาณของพระตถาคตเจ้า ธรรมกายนั้นเป็นตัวของพระตถาคตเจ้าทีเดียว ไม่ใช่อื่น เห็นชัดอย่างนี้แหละ เห็นอย่างนี้แหละเขาเรียกวิปัสสนา เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕ เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

เห็นเป็นอนิจจังนะเห็นอย่างไร เห็นตั้งแต่กายมนุษย์เกิด กายมนุษย์เกิดไม่อยู่ที่ เกิดเรื่อย ๆ เกิดรีบ ๆ เหมือนไฟจุดอยู่ มีไส้ มีน้ำมัน มีตะเกียง จุดมันก็ลุกโพลง เราเข้าใจว่าไฟดวงนั้นเป็นอย่างนั้นแหละ อกักายมนุษย์มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ แต่ตาธรรมกายไม่เห็นอย่างนั้น เห็นไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เดินเรื่อยขึ้นมา ไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เดินเรื่อยขึ้นมา แล้วก็เอามือค้ำค้ำข้างบนก็รู้ ร้อนวูบ ๆ ๆ ไป อ้อ ไฟใหม่เกิดเรื่อย กายมนุษย์นี่ก็เช่นเดียวกัน อกัเก่าตายไปไฟใหม่เกิดเรื่อย หนุ่นไม่ได้หยุดเหมือนไฟ เหมือนดวงไฟอย่างนั้นแหละ ไม่ขาดสาย มันเกิดหนุ่นอย่างนั้น นั่นเห็นขนาดนั้น เห็นเกิดเห็นตายเรื่อย เกิดแล้วก็ตายไป เกิดแล้วก็ตายไป ไม่มีหยุดละเหมือนกันหมดทั้งสากลโลก เห็นทีเดียวว่ามีแต่เกิดกับดับ

ยงฺกิญฺจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพหนฺตํ นิโรธธมฺมํ สิ่งทั้งปวงมีความเกิดเป็นธรรมดา ย่อมมีความเกิดเสมอ สิ่งทั้งปวงมีเกิดเสมอ มีความดับเสมอ มีเกิดกับดับ ๒ อย่าง เท่านั้น หมดทั้งสากลโลก เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกายจริงๆ อย่างนี้ นี่ทำวิปัสสนาเห็นจริงเห็นแจ้งอย่างนี้

ชั้น ๕ อายุตนะ ๑๒ ก็แบบเดียวกัน โส สมุปาทยธมฺมํ เห็นตลอดชั้น ๕ อายุตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจฺจสมุปฺปาทธรรม ๘ ดวงนี้เห็นตลอดหมด เห็นจริงเห็นแจ้งทีเดียว เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกาย รู้ชัดอย่างนี้ นี่เรียกว่า สัตตตติ ย่อมเป็นด้วยพร้อม อุปสมาย เพื่อความสงบ เมื่อเห็นเช่นนั้นแล้ว ความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสไม่มี สงบหมด หายไปหมด เจ็บจี๊ดๆ ที่ยินดีถอนไม่ออก เจ็บจี๊ดๆ อภิญญา รู้ยิ่งทุกสิ่งทุกอย่าง สมุโพธาย รู้พร้อมรู้จริงทุกสิ่งทุกอย่าง นิพฺพานาย ดับหมด ราคะ โทสะ โมหะ ดับหมด ปรากฏอย่างนี้ ดังความจริงอย่างนี้ นี่ที่ไปถึงพระตถาคตเจ้าอย่างนี้ ไปถึงธรรมกายเช่นนี้ ไม่ได้ไปทางอื่นเลย ไปทางปฐมมรรค ไปกลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ

ดวงศีลคืออะไร ดวงศีลนะคือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว อริยมรรค ๓ องค์นั้นเรียกว่าดวงศีล ดวงสมาธิ สัมมาวาจาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ อริยมรรคอีก ๓ องค์ ดวงปัญญา สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो เป็น ๘ องค์ในอริยมรรค นั้นทั้งสั้นอยู่ในนั้น จึงได้เข้าถึงธรรมกายนี้ได้ ถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ แท้ๆ นี่แหละให้แน่วแน่นงไว้

เราก็เกิดมาประสบพบพระพุทธศาสนา พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ไม่ได้ ถึงตัวจริงของศาสนาไม่ได้ มีตัวจริงศาสนา นี่แก่นศาสนา อยู่ในตัวของเรา เป็นลำดับของกายเข้าไป อย่าไปทางอื่นนะ ไม่ได้ ต้องไปทางหยุดทางเดียว จะยุ่งยากอย่างหนึ่งอย่างใดเข้าให้ถึง หยุดให้ถูกส่วน หยุดให้เข้ากลาง หยุดให้ถูกเป้าหมาย ใจดำของพระพุทธศาสนา ทำตามที่พระองค์รับสั่งไว้ในปฐมเทศนา ให้แน่นอนอย่างนี้ จะได้เข้าถึงตัวจริงเช่นนี้ ถ้าเข้าถึงตัวจริงเช่นนี้แล้วก็พึงรู้ อ้อ ที่แสดงมานี้ เว้นเสียจากที่สุดทั้ง ๒ สิ่ง ไม่เสพที่สุดทั้ง ๒ นั้น เดินตามมัชฌิมาปฏิปทา ไปทาง ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ไปเป็นลำดับนั้นจึงเข้าถึง ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นตถาคตเจ้าแท้ๆ ดังที่ได้แสดงมาตั้งแต่ต้นจนจบวสานนี้ ผู้มีปรีชาญาณมนสิการ กำหนดไว้ในใจทุกคนทุกถ้วนหน้า

วันนี้เป็นวันปีใหม่ ได้แสดงปฐมเทศนา พระองค์ทรงตรัสเทศนาเป็นเบื้องต้น เป็นที่แรกเรียกว่าปฐมเทศนา พอเป็นเครื่องประดับประดาของศรัทธา ประดับสติปัญญาคุณสมบัติของท่านพุทธบริษัท คฤหัสถ์บรรพชิตบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ ทุกถ้วนหน้า ว่าเราท่านทั้งหลาย ผู้เป็นเมธีมีปัญญาต้องการสิ่งที่เป็นมงคล ต้องการความเจริญแล้ว ตั้งใจให้แน่วแน่ ให้ถึงพระรัตนตรัย วันนี้เป็นวันใหม่ ชั่วร้ายด้วยกายวาจาใจตัดขาด อย่ากระทำ ทำใจให้หยุดให้ถูกเป้าหมายใจดำทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ชี้แจงแสดงมา มนุษย์แท้ๆ ถึงจะไม่เข้าใจอย่างดี มนุษย์ธรรมดาเห็นจะดีกว่า ค้างคาวแน่ ฟังเทศน์เอาบุญกัน ไม่ฟังเทศน์เอาเรื่องเอาราวกัน คนแก่คนเฒ่าเป็น อย่างนั้น คนที่สนใจฟังธรรมจริงๆ เรียนธรรมจริงๆ รู้ธรรมจริงๆ เป็นอีกพวกหนึ่ง ต้องเรียนเอาเรื่องเอาราวกันจริงๆ จึงจะปฏิบัติธรรมกันในพระพุทธศาสนาได้ ดังนี้

ที่ชี้แจงแสดงมานี้เป็นตำรับตำราแน่นอนในทางพระพุทธศาสนา ตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ** สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **สรณํ เม รตนมุตฺตมํ** พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมเนียมปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถิ ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา ขอสมมติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

